

TURBULY LILLA

BESOROLHATATLANOK

A celldömölki Soltis Lajos Színházról

A jövőre negyvenedik születésnapját ünneplő Soltis Lajos Színház története meglehetősen rendhagyó. Esetükben nem nagyon működnek az olyan kategóriák, mint amatőr, alternatív, független vagy kőszínház. Falusi színjátszókként kezdték Sitkén, mára színházépülettel, repertoárral és hivatásos színészekkel rendelkező társulat lett belőlük. Mindezt egy 10 000 lakosú vasi kisvárosban, Celldömölken tudták megvalósítani.¹

A Sitkei Színkörtől Celldömölkig

1980-ban a Sárvár melletti Sitkén falusi színjátszó kör alakult a Soltis Lajos Színházat jelenleg is igazgató Nagy Gábor vezetésével. Az első évek az amatőr színjátszó csoportok működésének megfelelően teltek: többségében vígjátékokat, vásári komédiákat játszottak, eljutottak különböző fesztiválokra, ahol néhány előadásukat minősítették is. 1986-ban megalakult a gyermekcsoportjuk, és működtetésüket átvette a művelődési ház. Szabadidős színjátszókból igyekeztek rendszeresen próbáló és játszó társulattá válni. A tagok cserélődése, az adminisztratív problémák azonban többször is a szétesés szélére sodorták a Sitkei Színkört.

¹ A történeti részhez felhasználtam Nagy Gábor, Nagy Zsuzsi és Rákos Blanka szakdolgozatát. Ezúton is köszönöm nekik a segítséget.

1992-ben egy produkciócentrikus megújulási szakasz kezdődött: a régi előadásokat leporolták, és a környező falvakban, kisvárosokban bérletrendszerben kezdték játszani. Mindez új munkamódszerekkel, szigorú próbarenddel, a színészi és a háttérfeladatok elválasztásával járt együtt. (Hozzá kell tenni, hogy ebben az időszakban a megyében még nem működött kőszínház, így az egy színházhoz/társulathoz kötődő bérletrendszer itt újdonságnak számított.)

A minőségi ugrást az 1997-es év és egy találkozás hozta el. A társulat több tagja részt vett egy műhelyfesztiválon, Bagon, ahol Soltis Lajos² volt a mentoruk. A közös munka annyira jól sikerült, hogy folytatták is: Soltis Lajost felkérték a Színkör művészeti vezetőjének. A következő három év így új módszereket, kísérleti előadásokat hozott a Színkör életébe. Szakmai reputációjuk nőtt, a sitkei közönség azonban egyre kevésbé érezte a magáénak ezeket az előadásokat.

2000-ben egy tragikus autóbalesetben Soltis Lajos és a társulat két színésze, Figer Szabina és Kurucz László életüket veszítették, Nagy Gábor pedig hónapokra kórházba került. A sitkei polgármester a tragédia másnapján hazaküldte a művelődési házból a gázsóoló társakat, mondván, hogy a Sitkei

² Soltis Lajos (1950–2000) színművész, rendező 1972-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. A vajdasági Tanyaszínház alapítója és másfél évtizedig vezetője 1997-ben a veszprémi Petőfi Színház tagja volt.

Színkör nincs. Ezek után a megmaradt tagok arra szavaztak, hogy vigyék el a társulatot a községből. Közeli helyszínt kellett keresni, hiszen többen Sitkén laktak közülük. Így kezdődött el 2001-ben a Soltis Lajos nevét felvevő színház celldömölki élete.

Az újjászerveződés időszaka

Celldömölkön a volt mozi akkor még igen rossz állapotban lévő épületét kapták meg a várostól ingyenes használatra, és ezzel önálló játszóhelyre letek, ahol vendéglőadásokat is tudtak fogadni. Az intézményesülés azonban együtt járt a pályázati pénzek rendszertelen érkezésének betudható állandó bizonytalansággal is.

Ők maguk az alternatív korszakuknak nevezik ezt az időszakot, ugyanis az akkori alternatív színházi szféra ismert rendezőit hívták meg Celldömölkre. Somogyi István a *Magyar Elektrát* és a *Csongor és Tündét* rendezte meg a társulattal – ez utóbbi több fesztiváldíjat is nyert –, Katona Imre szintén több előadást jegyzett náluk, Herczeg Tamás Weöres Sándor-szövegekre készült ...*majd mély csönd leng* című mozgásszínházi rendezésével pedig kijutottak Kairóba, a kísérleti színházak világfesztiváljára is.

A társulat tagjai közben többször cserélődtek a megélhetés, családalapítás vagy költözés miatt, azonban a kilépők helyére mindig jöttek új, általában saját nevelésű fiatalok.

Ma

A színház jelenlegi működési feltételeiről Nagy Gábor igazgatóval és Nagy Péter István művészeti vezetővel beszélgettem. A színház vezetőségéhez tartozik még Pesti Arnold társulatvezető, Nagy Zsuzsi művészeti titkár és Bruckner Roland műszaki vezető. (Ők egyben a társulat meghatározó színészei is.) A műsortervről és a művészeti vonalról a vezetőség és a további társulati tagokból álló művészeti tanács közösen dönt.

A Soltis Lajos Színház strukturálisan független színházként, egyesületi formában működik. A társulat a celldömölki önkormányzattól az épület ingyenes használata mellett rendszeres támogatást kap, ez az évi 2 millió forint azonban csak kis része a költségvetésüknek. Az önkormányzat semmi

lyen módon nem szól bele a színház működésébe, a személyi döntésekbe sem. A költségvetés nagyobb hányadát teszi ki a működési támogatás (ez általában évi 15 millió forint körül mozog). Nagy segítséget jelentett eddig a tao-támogatás, amelyből évi 3–6 millió forint körüli összeg folyt be. Ebből oldották meg az elmúlt években például a tetőszigetelést vagy a villamos rendszer felújítását. Ha ez kiesik, a 2019-re tervezett nézőtér-felújítás bánhatja. Van még bevételük a jegyekből és az előadásaik forgalmazásából is.

A színészek és a nem színész munkatársak között vannak, akik teljes állásban dolgoznak a színháznál, vannak közmunkások, kulturális közfoglalkoztatottak és ingyenesen dolgozók is. A színházból a Színművészeti Egyetemre kerültek fiatalok egy-egy szerepre szívesen térnek vissza színházukba.

Évi 6-7 bemutatót tartanak, beleszámítva a harmadéves stúdiósok vizsgaelőadását is, de ezt a számot szeretnék valamivel csökkenteni. Jövőre egy felnőtt- és három gyerekelőadást terveznek. Utóbbiból azért többet, mert rendszeres éves erdélyi és magyarországi turnéikon is sokat játszanak gyerekeknek. A színház repertoárján jelenleg hat felnőtteknek szóló előadás szerepel: egy zenés komédia (*Legyen a férjem!*, rendezte: Ecsedi Erzsébet), egy Shakespeare-átirat (*Szentivánéji álom*, rendezte: Nagy Péter István), két Szigligeti-darab a Benkó Bence–Fábián Péter párostól (*A cigány*, *Liliomfi*), Kárpáti Péter *Tótferije* Szokol Judit e. h., valamint a *Vaknyugat* Nagy Péter István rendezésében.

Ecsedi Erzsébet, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház színművésze hosszú ideje együtt dolgozik a társulattal, számos gyerekelőadást rendezett, és színészként is fellép náluk. Nagy Péter István pedig saját nevelés, aki 16 éves kora óta játszik a társulatban. Jelenleg negyedéves a Színház- és Filmművészeti Egyetem színházrendező – fizikai színházi koreográfus-rendező szakán, Horváth Csaba tanítványa. Ennek a kapcsolatnak is köszönhető, hogy sok fiatal rendező, tervező, dramaturg dolgozott az utóbbi néhány évben Celldömölkön.

Szerepelnek még a repertoáron utcaszínházi előadások, vásári komédiák is. Gyerekelőadásból jelenleg 10 van műsoron. Közülük a *Hantocska* (Benkó Bence és Fábián Péter rendezése) 2017-ben bekerült a Színkritikusok Díjára jelölt három legjobb gyerekelőadás közé. Vannak köztük népmesék, kortárs népmese-átdolgozások (mint *A mindentlátó királylány* Gimesi Dóra átiratában, Nagy Zsuzsi rendezésében)

Boznánszky Anna, Sipos László, Piller Ádám a *Hantocska*ban.
Fotó: Benkó Sándor

és kortárs mesék is, mint például Kolozsi Angélatól az *Amika cukrászdája* (rendezte: Herczeg Tamás).

Az általam látott előadások közül kiemelkedett az erősen önreflektív, a saját színházuk iránti érzéseiket, elkötelezettségüket is megfogalmazó *Szentivánéji álmom* (amely idén a fesztiváldíjas előadások fesztiválján, a FESZT-FEST-en a fődíjat jelentő Paál István Diplomát is elnyerte) és a *Hantocska*. De színvonalas előadás *A cigány* és a *Liliomfi* is. A stúdiós fiatalokkal való komoly, kísérletező munkára pedig a Nagy Péter István által rendezett *Mielőtt meghaltál* jelentett jó példát. Előadásait erősíti, hogy a három Gregorich testvérnek köszönhetően mindig színvonalas élő zene szólal meg bennük. (Ez a fajta családi-asság általánosságban jellemzi a színházat, a Marton családból például gazdasági vezető, színész és kivitelező is dolgozik itt.)

A színház 2001 óta működteti színistúdióját, amelyen belül gyerek- és diáktagozat is van, és amely 2016-tól kihe-lyezett telephelyként csatlakozott a pécsi Eck Imre Alapfokú Művészeti Iskolához. A gyermekstúdióban általános iskolások, a diákstúdióban középiskolások és főiskolások/egyetemisták tanulhatnak. A heti rendszerességű képzésen belül színészmesterség, beszéd- és hangképzés, színház- és dráma-történet órák is vannak. A jelenlegi társulati tagok többsége a stúdióból került ki, de az utánpótlásképzés mellett fontos cél a közösségépítés is. Az itt tanító színészek drámapeda-gógusi végzettséggel rendelkeznek, és ezt a végzettséget arra is használják, hogy a színház több előadásához (például a *Vaknyugathoz* vagy a *Mielőtt meghaltálhoz*) foglalkozásokat kapcsolnak.

A közösségépítő, közösségteremtő erő egyébként is a színház fontos jellemzője. A társulat tagjai a munkán kívül is közösséget alkotnak, mindennapi életük jelentős részét a színházban töltik. Az időközben részben felújított, kívülről tetsze-tős épületbe belépve az oda látogató egy nagy, barátságos térbe jut, és már itt megérezhet valamit abból, hogy nem „csak” színházba, hanem egy közösség otthonába lépett, ahol mindig zajlik az élet, lehetőség van találkozásokra, beszélgetésekre.

A színház két fesztivált is magáénak tudhat. A Soltis Lajos Országos Színházi Találkozóra felnőtt, az Ezerlátó Mesefesztiválra pedig gyermek- és ifjúsági előadásokat várnak.

1990-től kezdve rendszeresen tájolódnak Erdélyben – 2018-ban vettek részt a 66. ilyen turnén –, nyaranta pedig színjátszó táborokat tartanak.

A város és a színház viszonyára rákérdezve megtudhat-tam, hogy a hosszú építkezési folyamatnak megvan az ered-ménye. Segítséget kapnak a helyi iskoláktól (például befogad-ják a stúdiósokat próbálni), a művelődési háztól. A stúdióba járó gyerekek révén a szülők is odaszoktak a színházba, és az utóbbi néhány évben már nemcsak a városból, de a környező falvakból és Szombathelyről is egyre több a nézőjük.

Köszönhetően annak is, hogy előadásaikkal rendszere-sen vendégszerepelnek a MU Színházban, és eljutottak több országos fesztiválra, tavaly például a Thealterre, ahol díjat is nyertek, több figyelem irányul rájuk a színházi szakma és a kritika részéről is. Méltán, hiszen az a színházi és emberi közösség, amelyet Celldömölkön megteremtettek maguknak, egészen ritka és különleges a hazai színházi palettán.

URBÁN BALÁZS

HÁBORÚS VISZONYOK

*Dés–Nemes–Böhm–Korcsmáros–Horváth: Valahol Európában;
Závada Pál: Az utolsó üzlet – Szegedi Nemzeti Színház*

Sok vihart kavart tavaly a szegedi igazgatóváltás. Elsősorban a váltás módja, kivált Gyüdi Sándor korrektnek a legnagyobb jóindulattal sem mondható „kettős szerepvállalása” okán (a színház korábbi igazgatója újra pályázott a tisztségre, ugyanakkor Barnák László konkurens pályázatában a zeneigazgatói poszt várományosaként szerepelt). Kevesebb szó esett arról, hogy a teátrum profiljában, műsorpolitikájában, illetve a megvalósítandó bemutatók színvonalában milyen változást hozhat majd Barnák László igazgatói és Horgas Ádám tagozatvezetői-főrendezői kinevezése. Igaz, ennek oka lehetett az is, hogy a prózai tagozat korábbi vezetésének nemigen volt ideje és módja arra, hogy a korábbiaktól élesen eltérő, sajátos arculatot alakítson ki; ennek körvonalai csupán néhány előadásban látszottak. Pár hónappal az új vezetőség munká-ba állása után még aligha lehet határozott választ adni arra, változik-e egyáltalán, s ha igen, hogyan és milyen irányba a

társulat prózai tagozatának művészi profilja. A frissen látott két bemutatót is érdemes inkább önmagában, mintsem a változás kontextusában elemezni, már csak azért is, mert nem a határozott változtatás igénye, hanem inkább az óvatos tapo-gatózás szándéka érződik rajtuk.

A két új produkció egyike nagyszínházban játszott mu-sical, a másik kamaraszínházban bemutatott kortárs dráma; közös nevezőjüket a második világháborúhoz kapcsolódó tematika jelenti. Dés László majd negyedszázaddal ezelőtt született, azóta számos repríz megélt musicaljéről lehet azt mondani, hogy tuti siker, hiszen Radványi Géza legendás filmjének emléke éppúgy közönségvonzó erővel bír, mint Dés László neve, a zenés forma, vagy akár a sok gyereksze-replő. Ám ehhez a tuti sikerhez komoly munka és szakmai tudás szükséges: hatalmas színpadi apparátust kell moz-gatni, érzéletes látványvilágot kreálni, és nemcsak a felnőtt